

законодавством порядку судимість за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності та володіють прямо чи опосередковано акціями (частками) у розмірі 10 і більше відсотків статутного капіталу цієї КУА.

Корпоративні вимоги також проявляються в тому, що законодавством передбачені більш детальні вимоги до змісту статуту КУА.

Таким чином, система додаткових вимог, які ставляться чинним законодавством до КУА, визначають їх специфіку в порівнянні зі звичайними господарськими товариствами та спрямовуються на гарантування відповідності кадрового, професійного та матеріально-технічного рівня КУА завданням, які покладаються на такі компанії.

Круглова О.В.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФУНКЦІЇ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ВИДУ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.

До теоретичних засад, які визначають сутність відповідальності суб'єктів господарювання та забезпечують досягнення нею мети, відносяться її функції, які конкретизують саме мету цієї відповідальності. На думку окремих авторів, мета і функція взаємодіють між собою: якщо буде реалізована санкція, передбачена певною правовою нормою, то буде досягнуто мету і виконано функцію, що впливають із правових норм [1, с. 430]. Оскільки функції господарсько-правової відповідальності деталізують ті, що притаманні власне юридичній відповідальності, доцільно розглянути це питання, взявши за основу загальні положення щодо функцій юридичної відповідальності.

На думку О.М. Вінник, під функціями господарсько-правової відповідальності необхідно розуміти напрями її дії, той господарський результат, що настає у результаті застосування цієї відповідальності. При цьому вона вважає, що господарсько-правовій відповідальності притаманні як загальні для будь-якої юридичної відповідальності функції (стимулююча, штрафна), так і спеціальні функції (компенсаційна, інформаційна, сигналізаційна) [2, с. 387]. Такого ж підходу дотримуються й інші автори, зокрема Д.В. Задихайло [3, с. 291-293] та А.М. Подоляка [4, с. 139-140]. М.С. Малєїн виділяє наступні функції: каральну, компенсаційну, превентивну та сигналізаційну [5, с. 145].

Деякі вчені виділяють всього три функції. Наприклад, Б.С. Антимонов виділяє стимулюючу (попереджувальну, превентивну, виховну), відновлювальну (відшкодування, компенсації) та сигналізаційну (контрольну); А.Г. Биков – стимулюючу, компенсаційну, виховну; Р.О. Халфіна – відновлювальну, компенсаційну і виховну; Г.С. Гуревич – каральну, компенсаційну та виховну [1, с. 431] тощо.

В цілому ж, аналіз юридичної літератури дозволив прийти до висновку, що всі автори віддають в своїх працях провідну роль тим чи іншим функціям. Тому доцільно буде розглянути основні з таких функцій господарсько-правової відповідальності.

Однією з основних функцій господарсько-правової відповідальності є компенсаційна. О.Ф. Скакун визначає компенсаційну функцію як таку, що спрямована на відновлення незаконно порушених прав, примусове виконання невиконаних обов'язків, властивих майновій відповідальності [6, с. 435]. Ця функція закріплена насамперед у ч. 1 ст. 224 ГК України, згідно з якою учасник господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, повинен відшкодувати завдані цим збитки суб'єкту, права або законні інтереси якого порушено [7]. О.М. Вінник зазначає, що дана функція притаманна всім видам і формам господарсько-правової відповідальності, але найбільше проявляється при застосуванні штрафних санкцій та відшкодуванні збитків [2, с. 388].

Окремо щодо такої функції грошових санкцій визначення давалось О.М. Новошицьким, який зазначав, що під такою функцією слід розуміти призначення санкції компенсувати підприємству збитки від правопорушення, за яке вона стягується. З урахуванням такого підходу, компенсаційною функцією наділені, на його думку, лише залікова та виключна неустойки і відшкодування збитків [8, с. 22]. Однак з такою позицією важко погодитись, оскільки мова не може йти тільки про відновлення порушених у результаті невиконання зобов'язань майнових госпрозрахункових інтересів підприємств-учасників господарського обігу чи відшкодування збитків від правопорушення. По-перше, невиконання майнових зобов'язань суб'єктами господарювання може бути не тільки стосовно підприємств, але й щодо інших учасників господарських відносин, якими згідно зі ст. 2 ГК України можуть бути: громадяни-підприємці як суб'єкти господарювання; органи державної влади та органи місцевого самоврядування, що наділені господарською компетенцією; споживачі [7]. Крім того, слід відрізнити негативні наслідки та примусове виконання обов'язків, яке не є несенням відповідальності. По-друге, такою функцією наділена відповідальність не лише за невиконання майнових зобов'язань, а й за порушення правил здійснення господарської діяльності.

Виходячи з цього, можна уточнити компенсаційну функцію відповідальності суб'єктів господарювання, а саме – це відновлення правового становища учасників господарських відносин, порушеного у результаті невиконання або неналежного виконання зобов'язань чи недотримання правил здійснення господарської діяльності.

Ще однією функцією відповідальності суб'єктів господарювання є попереджувально-стимулююча. На думку деяких авторів, сутність такої функції полягає в тому, що застосування до правопорушника майнових санкцій спонукає його до усвідомленої зміни своєї протиправної поведінки (негативне стимулювання) [9, с. 879], припинення правопорушення і реального виконання зобов'язання [10, с. 146]. Саме загроза застосування господарської санкції примушує учасників господарських відносин, передусім, суб'єктів

господарювання, діяти правомірно. Крім того, ця функція проявляється також і при застосуванні до суб'єкта господарювання санкцій організаційного характеру, зокрема оперативно-господарських або адміністративно-господарських санкцій. Це підтверджується, зокрема, ст. 235 та ст. 238 ГК України, відповідно до яких застосування таких санкцій спрямоване на припинення та/або попередження правопорушень саме суб'єктів господарювання шляхом створення для них несприятливих наслідків [7].

Сигналізаційна функція виявляється у тому, що застосування до учасника господарських відносин господарсько-правової відповідальності є сигналом для нього про необхідність поліпшення своєї роботи з метою уникнення в майбутньому втрат від застосування такої відповідальності, а для контрагентів такого порушника – сигналом про необхідність зважити доцільність продовження з ним договірної зв'язку або ж розірвання існуючого [3, с. 292].

Деякі науковці виділяють також інформаційну функцію. Вона полягає у тому, що факт пред'явлення претензії, позову, стягнення збитків тощо – це юридична інформація про неблагополучний стан, наявні хиби у господарській діяльності суб'єкта. Разом з тим, це й інформація про необхідність вжиття відповідних заходів щодо поліпшення справ і наведення порядку на підприємстві [4, с. 140]. О.М. Вінник вважає також, що роль вказаної функції полягає також в інформуванні учасників господарського життя про негаразди в діяльності їх партнерів, а відтак – про доцільність коригування своїх відносин з ними [2, с. 388].

Вважаємо, що сигналізаційна функція є нібито логічним продовженням інформаційної функції, тобто вказані функції настільки тісно пов'язані між собою, що немає необхідності виділяти їх окремо.

У науковій літературі дискутується питання щодо такої функції господарсько-правової відповідальності, як каральна або штрафна. При цьому, слід погодитись з О.М. Вінник, яка стверджує, що така функція незначною мірою характерна для зазначеної відповідальності, хоча в певних випадках відіграє значну роль (сплата штрафної неустойки, яка передбачає і сплату суми неустойки, і повного відшкодування збитків; в окремих випадках це можуть бути господарсько-адміністративні штрафи за заборонені законом дії у сфері економічної конкуренції, якщо вони створили лише загрозу обмеження конкуренції на ринку, не завдавши шкоди її учасникам) [2, с. 387].

У теорії господарського права ведеться дискусія з приводу того, яка ж названих функцій є основною і найбільш важливою у сфері господарювання. В цьому питанні підтримуємо думку Д.Х. Липницького і В.К. Мамутова, які зазначають, що немає сенсу виділяти для кожної з форм господарської відповідальності якусь одну домінуючу функцію, оскільки всі вищезазначені функції в тій чи іншій мірі притаманні кожній з форм господарсько-правової відповідальності. Пояснюється це тим, що господарські санкції можуть розглядатися і як міра відповідальності для правопорушника, і як міра захисту для потерпілої сторони. Так, по відношенню до правопорушника всі форми відповідальності покликані забезпечити передусім стимулювання, спонукання його до припинення правопорушення та належного виконання своїх

обов'язків. Для потерпілої сторони всі вони в тій чи іншій мірі покликанні виконувати компенсаційну (відновлювальну) функцію [9, с. 880].

Таким чином, основними функціями господарсько-правової відповідальності є компенсаційна, попереджувально-стимулююча, штрафна (каральна), сигналізаційна та інформаційна, вплив яких має забезпечити рівні умови господарювання та дотримання усіма учасниками господарських відносин суспільного господарського порядку.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми господарського права : навчальний посібник / Беяневич О.А. [та ін]; за заг. ред. В.С. Щербини; КНУТШ. – Київ : Юрінком Інтер, 2012. – 528 с.
2. Вінник О.М. Господарське право : навчальний посібник / О.М. Вінник; МОНУ. – 2-ге вид., змінене та доп. – Київ : Правова єдність, 2009. – 768 с.
3. Господарське право [Текст] : підручник / [Ю. Є. Атаманова та ін]; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2012. – 693 с.
4. Подоляка А.М. Господарсько-правова відповідальність та сучасні засоби її застосування // Наше право : науково-практичний журнал / Харківський нац. ун. внутрішніх справ; Академія управління МВС; Київський міжнародний університет. – Дрогобич, 2010. – № 4, ч.2. – С. 138-144.
5. Малєин Н.С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность / Н.С. Малєин. – М., 1985. – 192 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. / О.Ф. Скакун; пер. з рос. – Харків : Консум, 2006. – 656 с.
7. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 303.
8. Новошицкий А.Н. Эффективность выполнения системой санкций компенсационной функции / А.Н. Новошицкий. – Донецк, 1975. – 23 с.
9. Хозяйственное право : Учебник / Ин-тут економіко-правових досліджень НАН України; Авт.:В.К.Мамутов, Г.Г.Знаменский и др.;Под ред. Мамутова В.К. – Киев : Юрінком-Интер, 2002. – 912 с.
10. Щербина В.С. Господарське право: Підручник. – К.: Юрінком інтер, 2003. – 480 с.

Куріленко О.П.

студентка;

Кологойда О.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри господарського права,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДВІДОМЧОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВ ТРЕТЕЙСЬКИМ СУДАМ В УКРАЇНІ

Актуальність досліджуваної тематики обумовлена недосконалістю правового регулювання та полягає в першочерговій потребі визначення на теоретичному рівні категорій та критеріїв підвідомчості справ третейським судам задля використання отриманих результатів на практиці. Серед